

Paddenstoelen van lijnvormige landschapselementen

Het agrarische landschap kent duizenden kilometers aan lijnvormige elementen: wegen, dijken, houtwallen, sloten, kanalen en andere waterlopen (CLO 1401). Deze kunnen rijk zijn aan paddenstoelen, zeker als deze beplant zijn met bomen.

Alfons Vaessen (NMV)

Bermen met en zonder bomen

Wegen met bomen, zoals lanen, kunnen bijzonder waardevol zijn voor bospaddenstoelen, omdat ze soms schraler zijn dan onze door stikstof overbelaste bossen.

Niet alle lanen zijn even geschikt. Omgevingsfactoren zoals het inwaaien van meststoffen vanaf aangrenzende agrarisch percelen, verkeerd beheer of graafwerkzaamheden zijn van invloed op de soortenrijkdom (Keizer, 1993). Schralere lanen met mosbegroeiing of een korte, open vegetatie kennen meer soorten. Veel bermen zijn tegenwoordig echter verruigd en daardoor soortenarm (Van Tweel et al., 2022). Voor het project Basiskwaliteit Natuur (BKN) is een tool ontwikkeld om kansrijke bermen voor ectomycorrhizapaddenstoelen, dat zijn paddenstoelen die in symbiose leven met bomen, te selecteren (Wallis de Vries et al., 2022). Het is soms wat zoeken, omdat het vaak slechts kleine stukjes berm zijn waar de meer bijzondere paddenstoelen staan. Paddenstoelen staan altijd op plaatsen waar geen blad ligt of waar regelmatig wordt gemaaid en het maaisel afgevoerd wordt (Keizer, 2024).

In open kleigebieden vinden we vaak lanen met Es (*Fraxinus* sp.) en

Iep (*Ulmus* sp.), bomen die geen ectomycorrhizapaddenstoelen hebben. Hier worden regelmatig graslandpaddenstoelen zoals wasplaten en knotszwammen gevonden. Er wordt vermoed dat deze paddenstoelen een nog onbekende relatie hebben met de bomen. Opvallend is dat dit verschijnsel ook voorkomt bij Populieren (*Populus* sp.) die bovendien ook ectomycorrhiza kennen (Brouwer, 2024).

Ook in bermen zonder bomen vinden we graslandpaddenstoelen, al is het vaak zeer lokaal. Op onverwachte plaatsen vind je soms zeldzame soorten, zoals Geaderde kluitzwam (*Helvella fusca*) langs een snelweg in Noord-Holland (Oud, 2020).

Dijken

Op oude kleidijken, met name in het noorden van het land, zijn soms spectaculaire graslandsoorten te vinden, waaronder wasplaten zoals de Klaprooswasplaat (*Hygrocybe splendidissima*) (Oud, 2022). Deze onbemeste graslanden worden wasplaatgraslanden genoemd. Ze zijn ontstaan na langdurig op dezelfde wijze te zijn beheerd. Beheerveranderingen, zoals gefaseerd overlaten staan van vegetatie voor insecten of extensivering, zijn nadelig voor graslandpaddenstoelen. Er is geen algemene relatie tussen het aantal paddenstoelensorten en de vegetatie. Een wat flora betreft soortenarm grasland kan rijk aan wasplaten zijn (Arnolds, 2015). Vaak worden deze rijke groeiplaatsen bij toeval ontdekt. Het zou goed zijn meer gericht onderzoek te doen naar het voorkomen van deze wasplaatgraslanden. De aanwezigheid

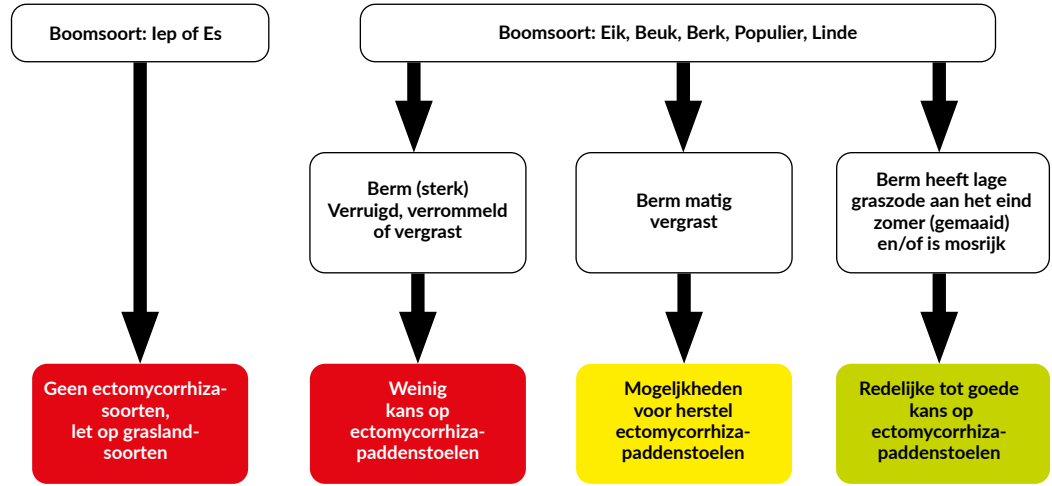

Zonnegloedknotszwam.

Foto: Martijn Oud

1 Stroomschema structuur lanen voor ectomycorrhiza-paddenstoelen

Bron: Wallis de Vries et al., 2022, gewijzigd.

Voor paddenstoelen geschikte laan met Vliegenzwam en Gewoon eekhoorntjesbrood.

Foto: Machiel Noordeloos

van het opvallende witte Gewoon sneeuwzwammetje (*Hygrocybe virginea*) is vaak een goede indicatie.

Taluds van waterlopen

Taluds van wat grotere wateren, zoals kanalen, worden vaak lange tijd op dezelfde wijze beheerd. De helling voorkomt dat er maaisel blijft liggen, waardoor ze vaak minder voedselrijk zijn dan de omgeving. Dit kan plaatselijk leiden tot een rijke paddenstoelenflora, zeker als de bodem schraal is. Ook hier vinden we plaatselijk wasplaatgraslanden, maar als ze met bomen beplant zijn ook

ectomycorrhiza-paddenstoelen zoals stekelzwammen (Knol, 2021).

Beheer

Paddenstoelen in lijnvormige elementen zijn gebaat bij verschraling door middel van maaien en afvoeren, waarbij het beheer over een lange periode op dezelfde wijze wordt uitgevoerd. Te extensief beheer of vermessing werkt verarming in de hand en zorgt al snel voor verarming van de mycoflora (Nuytinck et al., 2020). Omgevingsfactoren, zoals het inwaaien van meststoffen, spelen in lijnvormige elementen een grotere rol dan in bossen. Paddenstoelrijke lijnvormige elementen in het agrarische landschap zijn inmiddels een zeldzaamheid, waarnaar gericht gezocht moet worden. Bij schralere bermen, taluds en dijken met een korte (mosrijke) vegetatie heb je de meeste kans paddenstoelen aan te treffen. Paddenstoelen worden daarnaast in het beheer vaak vergeten. Aan te bevelen is om de meest waardevolle restanten in kaart te brengen (in kader van BKN) en het beheer hiervan af te stemmen op de instandhouding van deze soorten.

Klaprooswasplaat.

Foto: Martijn Oud

Gewoon sneeuwzwammetje.

Foto: Alfons Vaessen

